

**PERUSTUSLAKIVALIOKUNNAN
LAUSUNTO 11/2013 vp**

**Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi raha-
automaattiavustuksista annetun lain muuttami-
sesta**

Sosiaali- ja terveysvaliokunnalle

JOHDANTO

Vireilletulo

Eduskunta on 6 päivänä maaliskuuta 2013 lähettäessään hallituksen esityksen eduskunnalle laiksi raha-automaattiavustuksista annetun lain muuttamisesta (HE 11/2013 vp) valmistelevasti käsiteltäväksi sosiaali- ja terveysvaliokuntaan samalla määrännyt, että perustuslakivaliokunnan on annettava asiasta lausunto sosiaali- ja terveysvaliokunnalle.

Asiantuntijat

Valiokunnassa ovat olleet kuultavina

- neuvotteleva virkamies Matti Pulkkinen, sosiaali- ja terveysministeriö
- oikeustieteen tohtori Mikael Koillinen.

Lisäksi kirjallisen lausunnon ovat antaneet

- oikeusministeriö
- professori Olli Mäenpää
- professori Tuomas Ojanen.

HALLITUKSEN ESITYS

Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi raha-automaattiavustuksista annettua lakia. Ehdotetuilla muutoksilla pyritään keventämään ja yksinkertaistamaan raha-automaattiavustusten hakumenettelyä ja päätöksentekojärjestelmää, parantamaan avustusten käytön valvonnan edellytyksiä ja selventämään sosiaali- ja terveysministeriön ja Raha-automaattiyhdistyksen vastuita avustujjärjestelmässä.

Laki on tarkoitettu tulemaan voimaan keväällä 2013. Lakia sovellettaisiin vuodesta 2014 alkaen myönnettäviin raha-automaattiavustuksiin. Ennen 1 päivää tammikuuta 2014 myönnettäviin avustuksiin sovellettaisiin lain 9 §:n sää-

nöksiä, jotka ovat avustuksen saajan kannalta lieventäviä avustusehtoja, sekä päätöksentekomenettelyä koskevia 31 ja 36 §:n säännöksiä.

Esityksen säätämisyjärjestysperusteluissa käsitellään asetuksenantovallan siirtämistä valtioneuvostolta sosiaali- ja terveysministeriölle. Lisäksi perusteluissa arvioidaan sosiaali- ja terveysministeriöltä Raha-automaattiyhdistykselle siirrettävää päätösvaltaa julkisen hallintotehtävän siirtoa muulle kuin viranomaiselle koskevan perustuslain 124 §:n kannalta. Hallitus katsoo, että laki voidaan säätää tavallisen lain säätämisyjärjestyksessä.

VALIOKUNNAN KANNANOTOT

Perustelut

Perustuslain 124 §

Lakiehdotuksen 36 §:ään sisältyvät muutokset merkitsevät sitä, että Raha-automaattiyhdistykselle siirretään nykyisin sosiaali- ja terveystieteiden ministeriölle kuuluvaa päätöksentekovaltaa avustusehtojen vähäisistä ja teknisluonteisista muutoksista sekä avustuksen siirrosta toiselle avustuskelpoiselle yhteisölle. Kysymys ei ole merkittävän julkisen vallan käytöstä. Nämä tehtävät voidaan perustuslain 124 §:n estämättä siirtää Raha-automaattiyhdistykselle, joka jo nykyisin hoitaa julkisia hallintotehtäviä (ks. PeVL 23/2000 vp, s. 5).

Tarkastusoikeus

Raha-automaattiyhdistyksellä on voimassa olevan raha-automaattivastuksista annetun lain 22 §:n 1 momentin ensimmäisen virkkeen perusteella oikeus suorittaa avustuksen maksamisessa ja käytön valvonnassa tarpeellisia, avustajan saajan talouteen ja toimintaan kohdistuvia tarkastuksia. Tarkastusoikeus voi lakiehdotukseen sisältyvän uuden toisen virkkeen mukaan sisältää myös avustuksen saajan hallinnon ja muun kuin avustetun toiminnan tai hankkeen tarkastuksen. Eesityksen perustelujen mukaan avustuksen käytön valvonnassa on käytännössä aina tarpeellista tehdä myös tarkastuksia, jotka eivät suoraan kohdistu kyseisen avustuksen maksamiseen ja käytön valvontaan. Ehdotettu täsmennys on toiminnan luonne huomioon ottaen sinänsä perusteltu. Valiokunta on kuitenkin yrityksiin kohdistuvien tarkastusten yhteydessä korostanut, että tarkastusvaltuuksia koskevan lainsäädännön on oltava riittävän täsmällistä ja tarjottava riittävät takeet väärinkäytöksiä vastaan (ks. esim. PeVL 5/2013 vp, s. 3/II). Tämän vuoksi on syytä huomauttaa, että ensimmäiseen

virkkeeseen sisältyvä vaatimus tarkastuksen tarpeellisuudesta avustuksen maksamisen ja käytön valvonnan kannalta koskee myös avustuksen saajan hallintoon ja muuhun kuin avustettuun toimintaan tai hankkeeseen kohdistuvia tarkastuksia. Näin tulkittuna ja sovellettuna lakiehdotus ei tältä osin ole ongelmallinen perustuslain 10 §:n 1 momentissa turvatuksi yksityiselämän suojan kannalta.

Tarkastusoikeutta on rajoitettu voimassa olevan lain 23 §:ssä siten, että kotirauhan suojan piiriin kuuluvat tilat on rajattu tarkastusoikeuden ulkopuolelle. Lisäksi yhdistyksellä itsellään ei ole tarkastustehtävää toteuttaessaan toimivaltaa pakkokeinojen tai muun merkittävän julkisen vallan käyttöön (ks. myös PeVL 23/2000 vp, s. 5/I). Näin ollen voimassa oleva sääntely on asianmukaista sekä perustuslain 10 §:n kotirauhan suojaa että perustuslain 124 §:n julkisen vallan hallintotehtävän siirtoa koskevien säännösten kannalta.

Valiokunta on viimeaikaisessa käytännössään kiinnittänyt huomiota siihen, että valvontatyyppisten tarkastusten sääntelyssä on syytä viitata hallintolain 39 §:n säännöksiin hallintoasian käsittelyyn liittyvässä tarkastuksessa noudatettavasta menettelystä (PeVL 5/2013 vp, s. 3/II, PeVL 32/2010 vp, s. 10—11, PeVL 5/2010 vp, s. 3). Tämän vuoksi lakiehdotukseen on tässäkin tapauksessa syytä lisätä viittaus hallintolain 39 §:ään (ks. kaivoslain 153 §:n 1 momentti ja valmistusverotuslain 96 §:n 1 momentti).

Lausunto

Lausuntonaan perustuslakivaliokunta esittää,

että lakiehdotus voidaan käsitellä tavalisen lain säätämisjärjestyksessä.

Helsingissä 4 päivänä huhtikuuta 2013

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

pj.	Johannes Koskinen /sd	Jukka Kopra /kok
vpj.	Outi Mäkelä /kok	Elisabeth Naucélér /r
jäs.	Sauli Ahvenjärvi /kd	Tom Packalén /ps
	Tuija Brax /vihr	Raimo Piirainen /sd
	Eeva-Johanna Eloranta /sd	Vesa-Matti Saarakkala /ps
	Ilkka Kantola /sd	Tapani Töllli /kesk
	Pia Kauma /kok	Anu Urpalainen /kok
	Kimmo Kivelä /ps	vjäs. Kimmo Sasi /kok.

Valiokunnan sihteerinä on toiminut

valiokuntaneuvos Petri Helander.